

adoption & samfund

Låsby, den 20. januar 2020

Sagsnr. 2019-4041, Doknr. 172740

Adoption & Samfund har med tak modtaget ”Høring over Ankestyrelsens undersøgelse af mulige alternativer til den eksisterende struktur for den internationale adoptionsformidling i Danmark”, udsendt den 20. december 2019. Vi har følgende bemærkninger:

Indledningsvist skal det oplyses, at vi også tidligere har fremlagt vores synspunkter om en fremtidig (økonomisk) bæredygtig struktur på adoptionsområdet, og vi har herunder flere gange påpeget, at det er kritisabelt, at høringen hidtil er foregået i en lukket embedsmandskreds uden inddragelse af interessenter for adoptanter og adopterede på området. Der tegner sig, som vi opfatter det, et billede af, at man fra Ankestyrelsens side allerede har lagt sig fast på, at man foretrækker en statslig model på adoptionsområdet.

Vi vil nedenfor redegøre for, hvorfor vi mener, at en statslig model er en uvis og dermed ufarbar vej at gå på adoptionsområdet i Danmark. Vi henviser ligeledes til diverse materialer, breve, kronikker, læserbreve, henvendelser til Social- og Indenrigsminister Astrid Krag, henvendelser til en række politiske ordførere på Socialområdet, AST, Folketingets Ombudsmand m.fl. Eksempler på disse henvendelser er vedlagt sidst i høringssvaret.

Det haster meget med at finde en løsning. Optaget af nye ansøgere på venteliste er suspenderet, og indtil der kan gives nogle klare garantier for fremtiden for international adoption til Danmark til ansøgerne, vil færre og færre vælge adoption som en god familieform. Vi frygter, at mange vil opsøge og anvende illegale adoptioner og surrogatmødre mv. Det er til betydelig skade for alle de børn, der kunne have stor gavn af at få en god familie, og det er efter vores opfattelse ethvert barns ret.

1. Hvorfor kan en statslig model (undersøgelsen, side 60ff) ikke fungere:

Der findes ikke i dag noget steds i verden dokumentation for, at en statslig model kan fungere. Med henvisningen i undersøgelsen, side 12, til adoptionsmodellen i f.eks. Australien, skal man her huske på, at Australien har et ganske andet politisk syn på international adoption, for her er det politisk besluttet, at adoption skal begrænses mest muligt. Langt den største andel af adoptioner er nationale adoptioner, mellem territorierne i Australien, se dette link <https://www.aihw.gov.au/reports/adoptions/adoptions-data-visualisations/data>, især tabel S1 og tabel S10 der viser formidlingerne i 2018-19.

Vi mener, at det er væsentligt at fremhæve, at det fremgår af ISS' rapport side 50, at ISS har forbehold i forhold til at fremme den australske adoptionsmodel, med henvisning til modstanden mod adoption i Australien, der netop er politisk og historisk betinget.

Hertil kommer, at en statslig model vil begrænse antallet af samarbejdspartnere i oprindelseslandene, idet en række lande og organisationer ikke kan/vil samarbejde med en statslig myndighed, men tværtimod forlanger, at samarbejdet skal foregå med en privat funderet NGO.

Vi opfatter det altså som særdeles kritisk for fremtiden for international adoption til Danmark, hvis opgaven skal varetages af en statslig myndighed, f.eks. i Ankestyrelsen. Det er helt afgørende for opgavevaretagelsen, at de rette personlige, faglige, sociale, kulturelle og helt unikke og adoptions-specifikke kompetencer findes hos de medarbejdere, der skal arbejde med adoptionsområdet. Dette gælder for alle aspekter af opgaven:

- Evnen til med stor empati og kulturel forståelse at opsøge nye samarbejdspartnere, indgå i et nyt samarbejde med disse, og varetage den løbende dialog i samarbejdet
- Indgå i et tillidsfuldt samarbejde "i øjenhøjde" med oprindelseslandets organisationer og myndigheder m.fl. under udvisning af respekt for oprindelseslandets kultur, historie og udvikling
- Med socialfaglig baggrund rådgive kommende og nuværende adoptanter og adopterede gennem adoptionsprocessen, før, under og efter adoptionen

Det fremgår af ISS' rapport, side 51ff, at også ISS beskriver, at der er væsentlige indvendinger mod at overgå til en statslig model, da der er betragtelig risiko for at man vil miste de samlede adoptionskompetencer, som DIA og de tidligere organisationer har oparbejdet siden adoptioner tog sin begyndelse i Danmark i 1964.

Adoption & Samfund mener, at adoptionsformidlingsopgaven bedst varetages af en eller flere private NGO'er med et rimeligt omfang af eksternt, afbalanceret statsligt tilsyn, under rådgivning fra Udenrigsministeriet, da man her netop har den fornødne globale og interkulturelle forståelse, som er forudsætningen for at skabe et tillidsfuldt samarbejde i alle egne i verden.

Hermed påpeger vi samtidig, at vi ikke mener, at de ovenfor nævnte kompetencer findes eller kan etableres i Ankestyrelsen, som vi mener udelukkende bør varetage sin hovedopgave, at føre tilsyn. Endelig må vi påpege, at det i den beskrevne statslige model forekommer uklart, hvem der skal føre tilsynet med Ankestyrelsen, der i en statslig model selv skal udfærdige reglerne og selv skal udføre formidlingsopgaven. Hvordan sikres en uafhængig klageadgang for de kommende ansøgere/adoptanter i forhold til Ankestyrelsens sagsbehandling og afgørelser?

2. Økonomi og den islandske model:

Et væsentligt element i at finde en økonomisk bæredygtig model er udover de statslige omkostninger på området ligeledes de omkostninger, de enkelte adoptanter påføres. Som nævnt i vores tidligere henvendelser, ligger gebyret dags dato mellem 165.000 og 293.000 kr. for at adoptere et barn. Det siger sig selv, at de færreste danskere med en almindelig indkomst har råd til det. Gebyrernes størrelse har tidligere haft mediernes og ministres bevågenhed. Den forrige minister på området udtalte omkring årsskiftet 2016/17 til mediernes, at adoption ikke bør være forbeholdt eliten. Vi kan ikke være mere enige.

Derfor er vi også meget optaget af, at få pengene ud af adoptionerne, således at den (eller evt. de) formidlende organisation(-er) tildes et driftstilskud, der sikrer, at eventuelle udsving i antallet af ansøgere og adopterede børn ikke vil medføre økonomisk usikkerhed for, om allerede udsendte ansøgninger til oprindelseslandene, rent faktisk kan færdiggøres på et økonomisk forsvarligt grundlag.

Driftstilskuddet bør derfor være af en sådan størrelse, at adoptanterne alene pålægges de variable omkostninger til adoptionens gennemførelse. Samtidig bør adoptionerne fremover blive betydeligt billigere for adoptanterne. De samlede omkostninger til en sådan næsten fuldt statsfinansieret model er med nutidens antal adoptioner og ansøgere forholdsvis beskedne, omkring 12 mill. kr. årligt, ved et uændret antal sager, hvilket undersøgelsen da også viser, se især undersøgelsen side 46. Det er væsentligt at bemærke, at staten samtidig vil undgå at skulle udbetale det statslige adoptionstilskud til adoptanterne, i år 2019 ca. 2.5 mio. kr.

”Det fremgår af EY’s (robustheds-) analyse, at et væsentligt øget statstilskud er nødvendigt, hvis der skal sikres økonomisk bæredygtighed i adoptionsformidlingen”, se undersøgelsen side 47. Adoption & Samfund ønsker samtidig at understrege, at det ikke fremmer gennemsigtigheden og slet ikke åbenheden i Ankestyrelsens arbejde, at man har nægtet Adoption & Samfund aktindsigt i EY’s robusthedsanalyse, og dermed de beregningsmodeller der er anvendt i undersøgelsens konklusioner. Vi finder det derfor meget vanskeligt med sikkerhed at kunne forholde sig til tallenes og konsekvensberegningernes validitet.

En god finansieringsmodel findes i **Island**, hvilket vi har påpeget adskillige gange, dog uden at dette faktum får nogen nævneværdig placering i undersøgelsen, hvilket må undre. I Island indgår den formidlende organisation og Justitsministeriet i et tæt og tillidsfuldt samarbejde, og man drøfter jævnligt de økonomiske rammer for de fremtidige adoptioner til Island. Pt. finansierer staten i Island ca. 75% af organisationens omkostninger. Modellen blev indført i 2013 efter drøftelse med parlamentets medlemmer, og en aftale blev indgået, da der var en fælles forståelse for, at man ikke kunne hæve gebyrerne i Island.

Aftalen bliver evalueret årligt, og der er sket fornyelser af selve aftalen i 2015 og igen senest i 2018. Organisationen hviler på denne måde i sig selv, og adoptionsområdet overlever og motivationen blandt organisationens medarbejdere påvirkes ikke af udsving i antallet af ansøgere og adopterede børn.

Det er Adoption & Samfunds opfattelse, at en lignende model med stor fordel kan indføres i Danmark. På denne måde tages pengene ud af adoption, det er mere gennemsigtigt for ansøgerne, og ansøgerne/adoptanterne bærer selv de variable omkostninger.

DIA, og de andre formidlende organisationer i Norden har stigende udfordringer, og dermed omkostninger forbundet med et stigende behov for hjælp til de adopterede med ”teknisk PAS”, dvs. undersøgelse af biologisk ophav, søgning af rødder mv., dels ved gennemgang af eget sagsmateriale, der findes på diverse lagre/depoter, i papirform og, dels ved rådgivning om de mange psykologiske aspekter ved at søge rødder.

Da antallet af adopterede falder, og antallet af henvendelser stiger, er det de nuværende ansøgere og de adopterede selv, der reelt finansierer dette arbejde. Danmark har igennem årene taget godt imod tusinder af adoptivbørn, og vi har dermed et meget stort medansvar for, at disse behov også fremover dækkes. Arbejdet bør derfor efter vores klare opfattelse være 100% statsligt finansieret, evt. med en symbolsk brugerbetaling (som man også vil have råd til, hvis man er under uddannelse).

Afslutningsvist ønsker Adoption & Samfund at erindre om, at de i undersøgelsen omtalte strukturelle svagheder ved den nuværende monopollignende tilstand på adoptionsområdet alene skyldes en politisk beslutning om at (tvangs-) sammenlægge Danadopt og Adoption Center til Danish International Adoption, jf. undersøgelsens side 60.

3. Omfang af det statslige tilsyn og tilsynets placering:

Før var vi i Danmark blandt de bedste i verden til adoption, og vores nordiske tilgang var eftertragtet mange, ikke mindst de lande som Danmark samarbejder med på adoptionsområdet. Vores rådgivning til familierne, før, under og efter adoptionen er stadig enestående i verden.

I dag betaler vi imidlertid mere end 5 millioner årligt til ekstraordinær kontrol af ca. 40-50 adoptionssager om året. Det samlede beløb til tilsynet med adoptioner løber op i mere end 20 millioner kr., uden at en eneste adoptionssag er blevet stoppet på grund af problemer. Det har udviklet sig til at være verdens dyreste kontrolsystem. Omsat til tilsyn pr. adoptivbarn, er det nu på svimlende 115.000 kr., vel og mærke uden at der er registreret en eneste konkret sag ud af det. Vi er sikre på, at disse mange midler kunne være anvendt meget bedre, f.eks. til at finansiere den formidlende organisations drift.

Erfaringerne fra den islandske model synes at vise, at et meget kraftigt offentligt tilsyn kan begrænses, når de samarbejdende parter, den formidlende organisation og Justitsministeriet, har tillid til hinanden. Dette tillidsforhold bør kunne genetableres med en dansk model med (næsten) fuld statslig finansiering, ikke mindst i lyset af de erfaringer, der er opnået gennem det hidtil førte tilsyn.

Med venlig hilsen

Michael Paaske, formand